

קבוצת מיקוד נוער

1 באוקטובר 2014

קבוצת המיקוד אורגנה בסיוע מחלקת הנוער, ליאת מוסרי ומיכל הרשטיק. במפגש השתתפו גם סמדר אהרון-נוחם מנהלת מחלקת תכנון בעירייה וצביקה מינץ, יועץ חברתי לתוכנית.

בקבוצת נכחו 20 בני נוער¹ בטווח הגילאים הנע בין 15-18 שנים מכיתות ט'-יב'. לאחר הקדמה של סמדר על תוכנית המתאר ואתגרי ראש העין, נחלקה הקבוצה ל-2. הנוער גילה ערנות ואכפתיות רבה בדיון.

מה הקסם של ראש העין ומה חשוב לשמר?

חלק מבני הנוער ציינו כי ראש העין וסביבתה, בעלות מרחבים פתוחים, נופים ואתרי טבע יפים מהם הם נהנים. המרחב העירוני הפתוח מציע בין היתר אגם, טיילת, מזרקות, יער, גנים ציבוריים וחורשות הפזורות בשכונות. את הנופים ומשאבי הטבע הללו ברצונם לשמר גם בעתיד.

במקביל לכך סיפרו חלק מהמשתתפים, כי ההיסטוריה של ראש העין מעניינת ועל כן חשוב להם לשמר את המורשת ההיסטורית של העיר.

עוד עלה בדיון כי ראש העין הינה עיר אוטנטית, עממית וקטנה, בעלת הווי עירוני חם. כולם מכירים בה את כולם וניכר כי קיימת בה אחדות, במיוחד בעיר הוותיקה. יתכן וזו הסיבה שראש העין נתפסת בעיני הנוער, כעיר ללא אלימות, נתון נוסף שהנוער מעוניין לשמר בעיר.

חלק מהמשתתפים הביעו גאווה על כך שבראש העין הנוער איכותי, עסוק בפעילויות רבות בהם חוגים, פעילות מגוון רב של תנועות נוער, התנדבות והיצע אירועים עירוניים (פסטיבל תימנה לדוגמא) ואחרים ייחודיים לנוער, חשוב שישמרו בעיר.

בנוסף לאמור, ציינו בקבוצת המיקוד כי השוק והמרכז המסחרי בנווה אפק הם אלמנטים בעיר שברצונם שישתמרו גם בעתיד.

המרחב הציבורי – שטחים פתוחים ואיכות סביבה

הנוער מצוין כי בעיר ובסביבתה אתרי טבע יפים מהם התושבים נהנים, "מגדל צדק", האגם, הטיילת, היער והגנים הציבוריים.

לדעת חלק מבני הנוער יש לעיר היצע איכותי של גנים ציבוריים ומתקני ספורט. בטיילת מתקיימים אירועים רבים והופעות. אך הם ציינו כי הפארקים הקיימים אינם ירוקים מספיק ואינם מתוחזקים באופן ראוי. כמו כן נעדרת בהם תאורה, עובדה המקנה תחושה של אי ביטחון

¹ רשימת המשתתפים מופיעה בסוף הסיכום.

בשעות הלילה, דווקא בשעות שהפארק הופך לרלוונטי עבורם, שכן אלה הם השעות שהנוער מרבה לבלות בהם.

הנוער הרבה לציין, כי מרחבי הפארקים מאוד משמעותיים וכי הם מרבים לצרוך אותם זאת בשל היעדר חלופות ראויות להתכנסות.

בהיבט של המרחב הציבורי חשוב היה לבני הנוער שתוכנית המתאר תכלול התייחסות לנקודות הבאות:

- יצירת גנים ופארקים בעלי תשתיות בטיחותיות ונוחות. לדוגמה, התקנת תאורה על מנת שתתאפשר להם הנוכחות בפארקים בשעות הלילה.
- סלילת שבילי אופניים איכותיים ובטיחותיים.
- בניית פארקים עם תשתית ל"על האש". כמו גם שולחנות קק"ל או שולחנות אבן וכיסאות פיקניק.
- הוספת ספסלים בפארקים במרחק לא רב האחד מהשני כך שתתאפשר הישיבה של קבוצות לשיחה יחד.
- הקמת פרגולות להצללה לאורך הטיילת אבל לא רק שם.
- הקמת פארקים נוספים במרחק מאזורי מגורים, בכדי למנוע מדיירים המתגוררים בסמוך לפארקים אלה את מטרדי הרעש שהנוער מייצר. יחד עם זאת יש להביא בחשבון שמרחק הפארק מאזור המגורים חייב להיות סביר ונגיש שאחרת הנוער לא יוכל להגיע אליו.
- הקמת פארק ענק בעל כר דשא נרחב במיוחד שבו חלקים המוגדרים על פי חתכי הגילאים של המשתמשים ויכלול בריכת דגים, מתחמים של ספורט אתגרי כמו קיר טיפוס, אומגות, פירמידת חבלים, נדנדת "קן לציפור" וכו'.
- הקמת פארקים לילדים ונוער בכל שכונה.
- הפיכת הפארקים לירוקים יותר.
- הקמת פינת חי ומשתלה אורגנית באחד הפארקים המאפשרת קטיפה.
- הקמת חורשות בעיר.
- פיתוח ריאות ירוקות ב"וותיקה".
- הגברת אמצעי הפיקוח הביטחוני באזור היער שכן הנוער מספר על תחושה לא נעימה בו בשעות הלילה.
- **הטיילת:**
 - שימור ושיפור חזות הטיילת, בעוד שבאזור השכונה החדשה הטיילת ראויה הרי שבחלק של השכונה הוותיקה הטיילת מוזנחת.
 - הוספת אטרקציות בטיילת במטרה למשוך אליה מבקרים.
 - הקמת מסעדות בטיילת. בעבר הייתה מסעדה שסגרה ומחיריה היו גבוהים בהכרח עבור הנוער.
 - הצבת דוכנים (כמו באילת או כמו ביריד אומנים בראש העין) לאורך הטיילת פעם-פעמיים בשבוע.

- הצבת שולחנות שח מט לאורך הטיילת ובגינות שיתנו מענה גם לאוכלוסייה מבוגרת אבל גם לנוער. הצבת ספסלים שיאפשרו שיחה קבוצתית אולי דוגמת פרגולות עץ ל-4-6 אנשים.

הרקמה העירונית, מגורים וחזות העיר

בקבוצה דובר על מיתוג העיר. מפריע לחלק מבני הנוער שהעיר ממותגת "כעיר של תימנים". כמו כן המיתוג של עיר "כעיר מוסיקה" אינה מוצאת חן בקרב חלק מבני הנוער ולמעשה לא ברור איך המיתוג בה לידי ביטוי מלבד הכיכרות כמובן. הצעות למיתוג העיר:

- "ראש העין הכי כפרי שיש"
- "ראש העין עיר קהילה עם קהילה"

פיתוח כלכלי: המע"ר, תעסוקה, מסחר ותעשייה

בני הנוער ציינו שחסרים להם מספר פונקציות חיוניות: כך הציעו במהלך הדיון להפעיל בעיר את השירותים שלדעתם ישרתו אותם:

- הקמת מרכז קניות ענק עם היצע חנויות ממותגות. מתחם פתוח המאפשר הליכה במרחב (כמו BIG) ולא בבניין אחד.
- הקמת קניון, כמקום לקניות ובילוי.
- פיתוח המרכזים העסקיים הקטנים שיש בעיר.
- פתיחת משרד רישוי שבו יתאפשר ביצוע טסטים
- הקמת שירות תעסוקה בעיר ועידוד מקומות תעסוקה לנוער.

לשאלת מיקום המע"ר הדעות היו שונות:

- חלק מבני הנוער השיבו כי אין המע"ר צריך להתמקם במקום ספציפי. דווקא נכון בעיניי הנוער שהמסחר והשירותים מפוזרים בין השכונות כפי שקורה כיום, זה מייצר שיווין בין השכונות ולכולם יש מרכזיות קטנה בשכונה שלהם, לדוגמה דואר בשכונה אחת ובנק בשכונה אחרת.
- אחרים השיבו כי המע"ר צריך להבנות בין השכונה הוותיקה לחדשה כך יוצר מפגש בין תושבי העיר.
- היו שחשבו שיש למקם את המע"ר בשכונות הוותיקות.
- היו שהציעו למקם את המע"ר בלב ליבה של העיר.

לגבי טיבו של המע"ר היו רעיונות שונים:

- מע"ר שיכלול שירותי מסחר ואת בית העירייה.
- המע"ר יכלול מרכז קניות מתוחם וגדול עם חנייה ענקית (לכן אגב, שבזי אינו מקום נכון למע"ר במקרה זה לדעתם).

תחבורה, ניידות, תנועה, דרכים ותחבורה ציבורית

הנוער מציין כי ראש העין היא עיר לא נגישה ונטולת תחבורה יעילה. קווי האוטובוס בה מלאים תמיד ותדירותם נמוכה במיוחד. ישנם קווים ארוכים במיוחד (קו 27, קו 300).

הנוער מציין כי רכיבה על אופניים פחות פרקטית עבורם שכן העיר מרובה בעליות ובשל התחבורה הלקויה בעיר ההורים נדרשים להסיעם כמעט לכל מקום (חברים, חוגים בית ספר).

במידה ונערכים לנסיעה מחוץ לעיר לשם בילוי הרי שזהו אתגר ממשי עבור תושבי העיר כל שכן עבור בני הנוער. הנסיעה יקרה ועל כך נוסף מכשול הזמן הקצוב העומד לרשות הנוער בהיבט של שעות פעילות התחבורה הציבורית.

שעות פעילות האוטובוסים מוגבלת ביותר והנוער נאלץ להתמודד עם מסלולי נסיעה ארוכים הן בתוך העיר והן מחוצה לה מה שגוזל זמן יקר מהבילוי עצמו ופוגע בכל מקרה, באפשרותם להגיע בזמן לאוטובוסים האחרונים בלילה. כך ציין אחד מבני הנוער כי "בתוך העיר לוקח שעה להגיע מבגין לבית הנמצא בנווה אפק". כמו כן נסיעה לת"א מחייבת נסיעה בשלושה אוטובוסים (נסיעה אל פתח תקווה, משם נסיעה אל ת"א ונסיעה נוספת בתוך ת"א עצמה, מסלול זה אורך כשעתיים).

עלו הצעות רבות לעניין התחבורה הציבורית:

- תוספת קווי אוטובוסים בעיר ומחוצה לה, במיוחד בשעות הערב ובשעות העומס.
- שיפור קו 27 באזור נווה אפק והוספת תחנות, שכן המרחק בין התחנות רב.
- הקמת מערך מוניות שירות בעיר.
- הוספת קווים ישירים לת"א מעבר לזה של 06:00 ו 18:00.
- הקמת מערך הסעות לים, לא רק בקיץ, ובמחירים מסובסדים ושווים לכל נפש.
- סנכרון קווי אוטובוס לזמני תחילה וסיום הלימודים בעיר.
- יצירת קווי אוטובוס המיועדים לתלמידים בלבד בשעות הרלוונטיות (ימנע עומס בקווים בשעות סיום הלימודים ויעניק נוחות ושלווה ליתר הנוסעים שלא ידחקו בשעות העומס יחד עם התלמידים). קווים אלה יכולים גם לשרת את הנוער בבואו לצאת לפעילויות בתנועות הנוער וכן בזמני החוגים.
- הפעלת תחבורה ציבורית בשישי - שבת.

- לחלק מבני הנוער קיום תחבורה בשישי שבת יפריע הן לשקט האופייני לעיר והן לציבור הדתיים ושומרי המסורת בה.
- הצעה סובלנית שהועלתה על ידי אחד מבני הנוער, הקמת מסלולי נסיעה חלקיים ולא מלאים בשישי שבת והימנעות מנסיעה באזורים המוגדרים לאוכלוסייה הדתית.
- פיתוח שבילי אופניים שכן יש בני נוער רבים שזוהי התחבורה בה הם משתמשים.
- הקמת תחנה מרכזית לעיר ברמה גבוהה.
- יצירת נגישות לפארק אפק – לב הארץ עם רכב.

אוכלוסייה וחברה – השכלה, תרבות ומבני ציבור

בילוי ופנאי לבני הנוער:

הנוער מציין באופן מובהק כי חסרים להם מקומות בילוי בכלל ובפרט בשישי שבת. כך פעמים רבות הם מוצאים עצמם מבלים במרחבים הציבוריים הפתוחים בעיר, בעיקר בפארקים. השימוש הדחוף במרחבים אלה, בשל היעדר אלטרנטיבה להתכנסות ובילוי, הופכת לבעייתית במקרים מסוימים. לעיתים נוצרת תדמית שלילית לבני הנוער הצורכים את הפארקים, כפי שציינה אחת המשתתפות "יוצא להם שם של ערסים". כמו כן תושבים המתגוררים בקרבת הפארקים מתלוננים על רעש שנגרם בשל פעילות בני הנוער בהם.

אחרים, שאינם מוצאים עניין בבילוי במרחבים הפתוחים מוצא עצמו מבלה מחוץ לעיר.

ככלל טענו בני הנוער כי יש לפתח את תחום הבילויים בעיר. ולשאלת המיקום של אזורי הבילוי היו דעות שונות.

- פארק סיבל – למעשה מיקומו מחוץ לעיר, אין תחבורה ציבורית אליו ועצם קרבתו לכפר קאסם מייצרת חשש לשהות בו בשעות הלילה. על כן אין זה מקום רלוונטי עבור בני הנוער.
- הקמת מתחם בילוי יהיה רלוונטי באזור של "הוותיקה" זה יסייע בפיתוח האזור ומניעת הזנחה בו.
- הקמת מספר מרכזי בילוי בעיר. "החדשה" צריכה מרכז בילוי כמו גם "הוותיקה". אפשרות טובה יכולה להיות הקמת מרכז בילוי במפגש בין שני האזורים.

המשתתפים גילו יצירתיות וערנות רבה בהצבעה על אפשרויות להחייאת העיר עבור הנוער:

- עידוד בתי עסק לפתוח בשבת על ידי מתן מענקים.
- פתיחת מקומות לקיום מסיבות ואירועים. חשוב שיהיו במחירים שווים לכיסם ומרוחקים מאזורי מגורים. הוצעו רעיונות למיקום מבנים כאלה: בסמוך לספורטק או בפארק תעשייה.
- הקמת בית קולנוע בעיר.

- תוספת מסעדות בעיר.
- הקמת מקומות עכשוויים ואטרקטיביים לבילוי, ספא לנערות במחיר סביר.
- היכל תרבות.
- הקמת מקומות המאפשרים במה לבני נוער אומנים מוכשרים.
- הקמת מגוון מתקני ספורט בעיר:
 - מגרש כדורגל והקמת קבוצת כדורגל ראויה.
 - באולינג.
 - הקמת מגרש כדורעף.
 - קיר טיפוס.
 - הקמת אצטדיון, ניתן למקמו באזור הבריכה הישנה.
 - חדרי כושר במחירים הוגנים לנוער (כיום ישנם שניים יקרים והאחד אינו מאפשר כניסה לבני נוער).
 - הקמת קאנרטי שיהיה פתוח בשישבת וימוקם באזור התעשייה הישן.

מבנים לפעילויות בני נוער לרבות מבני תנועות הנוער:

בעיר ישנם מספר מועט של מבנים המאפשרים פעילויות לבני הנוער. המשתתפים ציינו את הבעייתיות הקיימת בהם:

- **מרכז אביב**, מקיים פעילויות רבות מידי למגוון רחב מידי של בני נוער. מתקיימות המון פעילויות ביום ובערב עבור מגוון אוכלוסיות, ובשל מגבלות מקום לא כולם יכולים להשתתף בהם.
- **מועדון הנוער** - אחד ויחיד בעיר והוא ממוקם בעיר החדשה. באופן זה המקום פחות נגיש לבני הנוער מ"הוותיקה", בעיקר בשעות הלילה, "הודות" לתחבורה הציבורית המצומצמת בעיר. בנוסף, אין הפרדה של גיל וכך הנוער הבוגר אינו נהנה לבלות במועדון היות והם חולקים את המרחב עם שכבת הגיל הצעירה מהם. התיכונים מנסים מבקשים מענה ומבנה ייעודי נפרד.
- **מבני תנועות הנוער:**
 - בני הנוער ציינו כי תנועות הנוער בעיר מאוד מרכזיות בשל העובדה שאין מקומות בילוי חלופיים בעיר. למרות זאת תנועות הנוער אינן מקבלות מקומות ראויים לפעילויות שלהם. להלן סקירה קצרה של המצב הקיים:
 - מבנה שבט הצופים בראש העין קטן מאוד והוא ממוקם באזור רחוק לחלק מהחניכים. כיום מונה שבט הצופים 1300 חניכים – צפוף ואין מקום לכולם.
 - מבנה הנוער העובד והלומד – "מטר על מטר". אין מקום לקיים את הפעילויות בשל המרחב הקטן במבנה.
 - סניף בני עקיבא בשכונת אביב מתפורר ומתפרק וגם קטן מכדי לקיים את הפעילויות. בחורף אין אפשרות לקיים פעילויות ורבות מתבטלות בשל כך.

הצעות שונות לגבי עתיד מבני תנועות הנוער:

- מתן מענה נוסף / חלופי ראוי לחלק מהפעילויות המתקיימות במרכז אביב מה שיאפשר מתן מענה לאוכלוסיות וצרכים נוספים.
- הקמת מועדוני נוער נוספים גם ב"וותיקה" וכן בנייה נפרדת לגילאי הנוער השונים (ז', ח' וט' בנפרד מ' י' יא' יב').
- בניית מבנים גדולים לתנועות הנוער שיכללו מזגנים ופיתוח המרחב (דשא והצללה).
- הקמת סניפים נוספים לתנועות הנוער במספר שכונות. בעיקר לתנועת הצופים. הוצע להקים האחד ליד בית המוסיקה, והשני בשכונות החדשות. באופן הזה הסניפים יהיו נגישים לבני הנוער שכיום נאלצים ללכת מרחקים עד הגעתם לסניף הבודד הקיים.

חינוך:

- הנוער מעוניין שבראש העין תפתח מכללה או אוניברסיטה אשר תאפשר לצעירים בה, רכישת מקצוע.
- אחד מבני הנוער ציין שחסר בית ספר תיכון דתי ברמה גבוהה.
- אחת מהבנות ציינה כי הרמה הטכנולוגית של התיכונים בעיר אינה גבוהה כלל בהשוואה לרמה הטכנולוגית של בתי הספר היסודיים בעיר (בי"ס גוונים לדוגמה, בו הרמה הטכנולוגית גבוהה).
- לאחת המשתתפות חסר בית ספר תיכון באוריינטציה של אומנות.

המשתתפים בקבוצת המיקוד : ארז בכר, מתן צדוק, אביה ונה, חן אהרון, הודיה סנדרוסי, דולב ברג, עמית אדוארד, אורי קוממי, סתן דומן, פיז דוד, אלירן אחרב, תומר ברלבב, עדן רוה, הלה סאקא, לינוי מוביוס, פריאל לוי, איתי שטרן, מתן זכריה, טל משה.